

УДК 316.325

DOI: 10.21564/2075–7190.39.151140

Клімова Галина Павлівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціології та політології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна
e-mail: klimova55@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6533-199X

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ – СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті аналізуються сутність інноваційного суспільства і умови його становлення. Розглядаються різноманітні інноваційні системи, які існують на макро-, мезо-, мікро- й локальному рівнях. Розкривається зміст основних теоретико-методологічних підходів до розуміння сутності національної інноваційної системи. Аналізуються особливості національної інноваційної системи. Розглянуто умови її виникнення та розвитку. Проаналізовано роль держави в її формуванні.

Ключові слова: інновація, інноваційний розвиток, інноваційне суспільство, інноваційна політика, національна інноваційна система.

Постановка проблеми. Аналіз процесу формування національної інноваційної системи є однією з найскладніших сучасних наукових проблем і ключовою для визначення шляхів подальшого розвитку українського соціуму. Особливої актуальності ця проблема набуває у зв'язку з тим, що сучасне українське суспільство виявляється все більш залежним від неперервного та неминучого інноваційного прогресу як домінуючого способу соціального розвитку. Це обумовлено тим, що в сучасному світі боротьба йде передусім не за володіння матеріальними ресурсами, а за здатність до нововведень. Тому джерелом конкурентної переваги є здатність конкретного суспільства з високою частотою генерувати раціональні ідеї та забезпечувати максимальний темп їх впровадження.

У зв'язку з цим теоретико-методологічний аналіз національної інноваційної системи, розгляд необхідних умов та основних шляхів її формування є надзвичайно важливою сферою сучасних наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі широко обговорюються проблеми формування національної інноваційної системи. Вони перебувають у центрі уваги відомих науковців, таких як С. Глазьев, Є. Бистрицький, І. Коваль, С. Крилова, М. Михальченко, Л. Мусіна, О. Попо-

© Клімова Г. П., 2018

вич, С. Пролєєв, М. Рогоза, О. Старовойт та ін. Водночас ці проблеми залишаються одними з найбільш дискусійних, оскільки наукові підходи до їх розгляду, що використовуються різними дослідниками, значно відрізняються один від одного. Тим самим актуалізується необхідність проведення наукової концептуалізації даної проблематики, пов'язаної з пошуком джерел формування та перспектив розвитку національної інноваційної системи.

У цьому зв'язку в статті ставиться *мета* – провести теоретико-методологічний аналіз сутності національної інноваційної системи, розглянути умови її виникнення та розвитку, проаналізувати роль держави в її формуванні.

Виклад основного матеріалу. Однією з глобальних характеристик нашого часу є затвердження інноваційного розвитку як домінуючого способу соціального оновлення, формування інноваційного суспільства, яке не просто є відкритим для інновацій, а безперервно генерує інновації різних видів і рівнів. Його функціонування повністю залежить від швидкості впровадження нового знання в усі сфери суспільного життя. Таке суспільство характеризується зростаючою динамічністю складних соціальних трансформацій, обумовлених інтенсивністю розвитку і широким поширенням соціального прогресу. Воно займається безперервним практичним втіленням нових ідей, винаходів у вигляді інноваційних продуктів праці або технологій їх створення, методів організації і управління виробництвом для поліпшення всіх якісних і кількісних економічних та інших соціальних показників як на мікро-, так і на макрорівні [1, с. 15].

Становлення інноваційного суспільства – це довгий та складний процес, якому сприяють такі чинники: послідовна і довгострокова інноваційна політика держави з чітко сформульованими цілями і завданнями; раціональне використання наявного інноваційного потенціалу як фундаменту для реалізації інноваційної політики і формування інноваційного суспільства; зміцнення співпраці між науково-дослідним, освітнім і виробничим секторами; цільова підтримка найважливіших напрямів науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок; комерціалізація інновацій; залучення іноземних інвестицій транснаціональних корпорацій; постійне вивчення і впровадження кращого міжнародного досвіду щодо інноваційного розвитку економіки суспільства в цілому [2, с. 91–92].

Як свідчить досвід індустріально розвинених країн, становлення інноваційного суспільства розпочинається з формування національної інноваційної системи, орієнтованої на отримання і використання нових наукових знань, сприяння розвитку передових технологій, НДДКР, підвищення якості людського капіталу.

Загальні методологічні принципи інноваційної системи були сформульовані ще в 80–90-х рр. ХХ ст. західними вченими (Б. Лундвалл, Р. Нельсон,

К. Фрімен, Ф. Хайек та ін.). Згодом їх концепція набула подальшого розвитку зусиллями великої кількості дослідників (С. Глазьев, О. Голіченко, Н. Іванова, В. Іванов та ін.).

Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) визначає інноваційну систему як сукупність інститутів приватних та державних секторів, які індивідуально і у взаємодії забезпечують розвиток і поширення нових технологій [9].

Особлива роль інституційної складової в процесі формування та розвитку інноваційної системи відображена в позиції Н. І. Іванової, згідно з якою під інноваційною системою розуміється сукупність взаємопов'язаних організацій (структур), зайнятих виробництвом і комерційною реалізацією наукових знань і технологій у межах національних кордонів (дрібні і великі компанії, університети, державні лабораторії, технопарки, інкубатори), а також комплекс інститутів правового, фінансового й соціального характеру, які забезпечують інноваційні процеси і мають потужне національне коріння, традиції, політичні та культурні особливості [3, с. 187].

На погляд В. В. Іванова, інноваційна система являє собою національно-регіональну систему господарюючих суб'єктів, що взаємодіють у процесі виробництва, розповсюдження та використання нового економічно вигідного знання, напрями діяльності якої визначаються державною економічною політикою і регламентуються відповідною нормативною базою [4].

Б. Г. Салтиков інноваційну систему розглядає як сукупність всіх діючих суб'єктів та їх відносин, що забезпечує просування нових знань до їх використання [5]. Беручи до уваги і високо оцінюючи наведені позиції вчених, можна стверджувати, що інноваційна система представляє сукупність усіх взаємодіючих у процесі виробництва господарюючих суб'єктів, які беруть участь у створенні та розповсюдженні як нових знань, так і інноваційних технологій, що спрямовані на реалізацію стратегічних цілей сталого розвитку соціально-економічної системи і сприяють підвищенню конкурентоспроможності суб'єктів даної системи.

Інноваційні системи різноманітні. Узагальнюючи існуючі у науковій літературі точки зору, слід виділити інноваційні системи, які існують на макро-, мезо-, мікро- й локальному рівнях. На макрорівні мова йде про світову інноваційну систему, міжнародні та транснаціональні системи, які є її компонентами, а також про національну інноваційну систему (НІС). На мезорівні виділяють регіональні інноваційні системи, на мікрорівні – галузеві (кластерні) інноваційні системи, а на локальному рівні – інноваційну систему конкретного підприємства.

Національні інноваційні системи окремих країн істотно відрізняються одна від одної, що проявляється у виборі пріоритетів і завданнях інноваційного

розвитку, механізмах взаємодії приватного й державного секторів, значенні великого і малого бізнесу, співвідношенні фундаментальних та прикладних досліджень і розробок, динаміці розвитку і у галузевій структурі інноваційної діяльності. Відповідно до цього у світовій практиці виділяється декілька основних моделей національних інноваційних систем: європейсько-американська, японська, південно-східноазиатська та альтернативна інноваційна система.

Європейсько-американська модель інноваційної системи заснована на переважному розвитку і використанні власного науково-технологічного потенціалу для генерування інноваційного продукту, на повному циклі інноваційного процесу, включаючи появу наукової ідеї, виробництво інноваційного продукту і його реалізацію, за умови розвитку фундаментальної науки, що фінансується державою, і активної участі підприємництва.

Японська модель інноваційної системи орієнтована на використання зарубіжного науково-технічного потенціалу, доопрацювання нових знань і впровадження нововведень в економіку.

Для моделі інноваційної системи нових індустріальних країн Південно-східної Азії (Південна Корея, Тайвань, Сінгапур, Гонконг) характерні такі ознаки: сприятливий інвестиційний клімат, високі темпи розвитку науки й інновацій, що забезпечує потреби експортноорієнтованих галузей, що виробляють технічно складні товари (електроніку й автомобілі), широкий доступ населення до різних форм освіти.

Відмінними рисами альтернативної моделі інноваційної системи є такі: зниження об'єму НДДКР, низький рівень розвитку електронної промисловості, незначна питома вага експортної продукції за умови ефективного розвитку окремих галузей легкої промисловості.

Інноваційні моделі, які характерні для провідних «інноваційних» країн, не підходять для України в «чистому» вигляді. Так, європейсько-американська модель вимагає значних фінансових вкладень на всіх стадіях інноваційного процесу, зацікавленості в здійсненні інновацій з боку національних підприємств, наявності дослідницької бази підприємств і ЗВО, розвинених партнерських стосунків між державою, бізнесом і академічними кругами. В Україні ж склалося в цьому відношенні складна ситуація, зламати яку навряд чи вдасться в найближчій перспективі.

Що ж до японської моделі національної інноваційної системи, то вона заснована на використанні і впровадженні зарубіжного науково-технічного потенціалу з подальшим його нарощуванням усередині країни. Основним обмеженням в цьому випадку є конкурентна стратегія розвинених країн. Нині український інноваційний бізнес не здатний конкурувати з великими іноземними компаніями, що мають не лише значний досвід у цій сфері, але й величезні ресурси.

З урахуванням об'єктивних тенденцій розвитку національної економіки для України прийнятною є модель національної інноваційної системи, яка заснована на використанні власного науково-технічного потенціалу із залученням іноземних інвестицій і технології. Формування і розвиток ефективного інноваційного сектору повинні здійснюватися із залученням передових досягнень науки і техніки, що включають як вітчизняні винаходи (у разі їх конкурентоспроможності з іншими країнами), так і іноземні «ноу-хау», що перевершують по рівню ефективності застосування вітчизняні науково-технічні можливості.

Основні напрями розвитку НІС в Україні визначені у прийнятій «Концепції розвитку національної інноваційної системи», серед яких:

1. Створення конкурентоспроможного вітчизняного сектору наукових досліджень шляхом збільшення частки наукових та науково-технічних досліджень, спрямованих на створення нових видів інноваційної продукції, врахування кон'юнктури світового ринку під час визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності; інтеграції вітчизняного сектору наукових досліджень і розробок до світової інноваційної системи; реформування системи освіти з урахуванням вимог європейських стандартів і збереження культурних та інтелектуальних національних традицій.

2. Забезпечення розширеного відтворення знань на основі інтеграції діяльності вищих навчальних закладів, академічних та галузевих наукових установ шляхом підвищення рівня фондоозброєності державного сектору наукових досліджень і розробок, концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності, створення умов для організації високотехнологічного виробництва; посилення взаємодії освіти та науки, створення університетів дослідницького типу на базі провідних ВНЗ.

3. Забезпечення розвитку системи фінансово-кредитної підтримки реалізації конкурентоспроможних науково-технічних та інноваційних програм шляхом забезпечення розвитку мережі спеціалізованих небанківських інноваційних фінансово-кредитних установ, розширення їх прав на участь у створенні корпоративних інвестиційних фондів; створення умов для інвестування венчурного капіталу у високотехнологічні інноваційні проекти; упровадження механізму надання на конкурсній основі грантової підтримки вченим.

4. Забезпечення розвитку виробничо-технологічної інноваційної інфраструктури шляхом підтримки малого інноваційного бізнесу; створення економічних стимулів розвитку наукових парків на базі вищих навчальних закладів, технологічних парків, технополісів та інших інноваційних структур.

5. Забезпечення розвитку ефективної інформаційно-аналітичної та експертно-консалтингової інфраструктури інноваційної діяльності шляхом реформування системи науково-технічної інформації, розширення можливостей доступу до інформації юридичних та фізичних осіб через Інтернет.

6. Створення умов для трансферу технологій та підвищення ефективності охорони прав інтелектуальної власності шляхом формування та забезпечення розвитку ефективної системи капіталізації результатів інтелектуальної діяльності.

7. Забезпечення підвищення рівня інноваційної культури суспільства шляхом популяризації інноваційної діяльності через ЗМІ, упровадження навчальних програм, спрямованих на виховання у молоді творчого мислення та позитивного ставлення до інновацій [6].

Незважаючи на відмінності в моделях національної інноваційної системи, слід зазначити, що об'єднуючою рисою для них є лідерство держави. Жодна національна система не була побудована без активної участі держави.

Держава здатна задавати «правила гри» в інноваційній сфері за рахунок здійснення інноваційної політики, яка визначається державною науково-технічною політикою і політикою у сфері охорони інтелектуальної власності.

В узагальненому вигляді інноваційна політика держави може бути визначена як взаємопов'язана сукупність заходів органів державної влади, спрямованих на забезпечення стимулюючої дії на суб'єктів економіки і суспільства в цілому з метою випуску ними нових конкурентоздатних видів продукції, розробки і впровадження нових прогресивних технологій, нововведень організаційного, економічного, соціального й іншого характеру.

Як основні елементи державної інноваційної політики можуть бути виділені: законодавче забезпечення інноваційної політики; формування і сприяння розвитку інноваційної інфраструктури; прогнозування інноваційної активності в суспільстві; планування і програмування заходів інноваційної політики; захист прав на інтелектуальну власність; податкове стимулювання інноваційної діяльності; амортизаційне стимулювання інноваційної активності; сприяння розвитку інноваційно орієнтованого малого підприємництва; стимулювання розвитку науки й освіти як найважливіших умов інноваційної активності в суспільстві; безпосереднє державне інвестування в інноваційні проекти; формування сприятливої інноваційної культури.

Як показує світовий досвід, основною роллю держави при формуванні національної інноваційної системи є стимулювання активності підприємницького сектору в розробці інноваційних продуктів і фінансуванні інноваційної діяльності.

Найважливішим напрямом стимулювання інноваційних процесів за кордоном є надання податкових пільг науковим організаціям, а також підприємствам і інвесторам. Це дозволяє державі цілеспрямовано стимулювати інноваційну активність у пріоритетних галузях, впливати не лише на структуру і чисельність наукових організацій, але і на структуру виробництва.

У більшості країн (Канада, США, Японія, Франція та ін.) передбачається 100% виключення з оподаткованого доходу витрат на інновації, а в окремих

країнах стимули навіть перевищують інвестиції (наприклад, в Австралії податкова пільга становить 150%).

У ряді промислово розвинених країн, окрім податкових пільг, використовуються і інші методи підтримки інноваційної діяльності, наприклад гранти і субсидії. Широке поширення отримала система прискореної амортизації основних засобів, призначених для використання у сфері наукових розробок, створення кластерів [7, с. 37; 8; 9].

У цілому прийнято виділяти три основні державні стратегії підтримки інноваційної діяльності: стратегія активного втручання; стратегія децентралізованого регулювання; змішана стратегія.

Державна стратегія активного втручання виходить з визнання інноваційної діяльності як детермінуючого фактору росту національної економіки. При цій стратегії мають місце тісні зв'язки між органами державного управління та товаровиробниками. Держава виконує не тільки орієнтуючі функції, але і відіграє активну роль в організації та фінансуванні багатьох важливих наукових програм і проєктів.

Стратегія активного втручання активізує інноваційну діяльність в Японії, Франції, Нідерландах та інших країнах.

При здійсненні стратегії децентралізованого регулювання, яка використовується у США, Великобританії та ряді інших країн, держава зберігає за собою провідні позиції, але при цьому відсутні жорсткі директивні зв'язки, які є характерними для стратегії активного втручання. Воно пропонує суб'єктам господарювання створені в держсекторі науково-технічні нововведення і створює інфраструктуру інноваційної сфери, формує сприятливі умови для підвищення інноваційної активності всіх учасників інноваційної діяльності, виділяє державні ресурси для створення початкового попиту на нововведення.

Змішана державна стратегія активізації інноваційної діяльності характерна для Швеції та інших країн, в економіці яких значна частина припадає на державний сектор. Держава зацікавлена у підтримці високого експортного потенціалу галузей цього сектору. У цьому зв'язку вона використовує щодо державних підприємств стратегію активного втручання, а до решти – стратегію децентралізованого регулювання.

Крім того, за кордоном держава виконує функцію додаткового стимулювання, яка реалізується за допомогою інструментів економічної політики (кредит, податки, антитрестове законодавство, регулювання міжнародного обміну технологіями та ін.), що сприяє суттєвому зменшенню вартості її ресурсів, а також підвищенню їх доступності та якості.

Висновки. Таким чином, реальний шлях входження в глобальний інноваційний простір – це розвиток власної національної інноваційної системи за допомогою адаптації успішного зарубіжного досвіду до національних особ-

ливостей і інтегрування її у світове господарство шляхом проведення ефективної державної інноваційної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Клімова Г. П. Інноваційне суспільство – новий історичний етап цивілізаційного розвитку. *Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні* : монографія / за ред. Ю. Є. Атаманової, Г. П. Клімової. Харків, Право, 2015. С. 8–40.
2. Монахов И. А. Инновационные стратегии государств-лидеров – важнейшее условие преодоления кризиса и устойчивого развития на перспективу. *Инновации*. 2011. № 10. С. 87–94.
3. Иванова Н. Национальные инновационные системы. Москва, Наука, 2002. 344 с.
4. Иванов В. В. Проблемы формирования российской инновационной политики. *ЭКО*, 2006. № 1. С. 47–58.
5. Салтыков Б. Г. Национальная инновационная система: проблемы и перспективы. URL: <http://www.novaman.ru> (дата обращения: 18.08.2018).
6. Концепція розвитку національної інноваційної системи : розпорядження Каб. Міністрів України від 17.06.2009 № 680-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80> (дата звернення: 19.08.2018).
7. Курочкин А. А. Малыгин М. Л. Шевчук Л. В. Анализ механизмов стимулирования инновационной деятельности за рубежом. *Инновационная деятельность*. 2010. № 2. С. 35–43.
8. Харт Д. А. Инновационные кластеры: основные идеи. Институт региональных инновационных систем. URL: <http://www.innosys.spb.ru/?id=886> (дата обращения: 20.08.2018).
9. Хасаев Г. Р., Михеев Ю. В. Кластеры – современные инструменты повышения конкурентоспособности региона (через партнёрство к будущему) Ч. 1. URL: <http://www.compass-r.ru/st-5-03-1.html> (дата обращения: 21.08.2018).

REFERENCES

1. Klimova, G. P. (2015). Innovacijne suspil'stvo – novij istorichnij etap civilizacijnogo rozvitku. *Konceptual'ni zasadi stanovlennja innovacijnogo suspil'stva v Ukraini*: monografija / za red. Ju. Atamanovoi, G. Klimovoi. Kharkiv: Pravo. 8–40 [in Ukrainian].
2. Monahov, I. A. (2011). Innovacionnye strategii gosudarstv-liderov – vazhnejshee uslovie preodolenija krizisa i ustojchivogo razvitija na perspektivu. *Innovacii*, 10, 87–94 [in Russian].
3. Ivanova, N. (2002). Nacional'nye innovacionnye sistemy. Moskva: Nauka [in Russian].
4. Ivanov, V. V. (2006). Problemy formirovaniya rossiyskoy innovatsionnoj politiki. *EKO*, 1, 47–58 [in Russian].
5. Saltykov, B. G. Nacional'naja innovacionnaja sistema: problemy i perspektivy. Available at <http://www.novaman.ru> [in Russian].

6. Koncepcija rozvitku nacional'noi innovacijnoi sistemi: rozporjadzhennja Kab. Ministriv Ukraïni vid 17.06.2009 № 680-r. Available at <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80> [in Ukrainian].
7. Kurochkin, A. A. Malygin, M. L. Shevchuk, L. V. (2010). Analiz mehanizmov stimulirovanija innovacionnoj dejatel'nosti za rubezhom. *Innovacionnaja dejatel'nost'*, 2, 35–43 [in Russian].
8. Hart, D. A. (1997) Innovacionnye klasteri: osnovnye idei. Available at <http://www.innosys.spb.ru/?id=886> [in Russian].
9. Hasaev, G. R., Miheev, Ju. V. Klasteri – sovremennye instrumenty povyshenija konkurentosposobnosti regiona (cherez partnjorstvo k budushhemu) Chast' 1. Available at <http://www.compass-r.ru/st-5-03-1.html> [in Russian].

Климова Галина Павловна, доктор философских наук, профессор, профессор кафедры социологии и политологии Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Харьков, Украина

ФОРМИРОВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИННОВАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ – СТРАТЕГИЧЕСКИЙ ПРИОРИТЕТ РАЗВИТИЯ УКРАИНСКОГО ОБЩЕСТВА

В статье анализируются сущность инновационного общества и условия его становления. Рассматриваются разнообразные инновационные системы, которые существуют на макро-, мезо-, микро- и локальном уровнях. Раскрывается содержание основных теоретико-методологических подходов к пониманию сущности национальной инновационной системы. Анализируются особенности национальной инновационной системы. Рассмотрены условия ее возникновения и развития. Проанализирована роль государства в ее формировании.

Ключевые слова: инновация, инновационное развитие, инновационное общество, инновационная политика, национальная инновационная система.

Klimova Galina Pavlivna, Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Professor of the Department of Sociology and Political Science, Yaroslav the Wise National Law University, Kharkiv, Ukraine

FORMATION OF A NATIONAL INNOVATION SYSTEM IS A STRATEGIC PRIORITY FOR THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN SOCIETY

The article analyzes the essence of an innovative society and the conditions for its formation. Varieties of innovative systems that exist at the macro, meso, micro, and local

levels are considered. The content of the main theoretical and methodological approaches to understanding the essence of the national innovation system is discussed. The peculiarities of the national innovation system are analyzed. Consider the conditions of its origin and development. The role of the state in its formation is analyzed.

Problem setting. One of the global characteristics of our time is the approval of innovative development as the dominant mode of social renewal, the formation of an innovative society that is not just open to innovation. It constantly generates innovations of various types and levels. Its functioning depends entirely on the speed of the introduction of new knowledge into all spheres of public life. Such a society is characterized by the growing dynamics of complex social transformations due to the intensity of development and widespread social progress. It deals with the continuous practical implementation of new ideas, inventions in the form of innovative products of labor or technologies for their creation, methods of organization and management of production to improve all qualitative and quantitative economic and other social indicators at both micro and macro levels.

Recent research and publications analysis. In the scientific literature, the problems of the formation of the national innovation system are widely discussed. They are at the center of attention of well-known scholars (S. Glazyev, E. Bistritsky, I. Koval, S. Krylov, M. Mikhalchenko, L. Musina, A. Popovich, S. Prolyev, M. Rogoz, O. Starovoit, and others).

Paper objective – to provide theoretical and methodological analysis of the essence of the national innovation system, to consider the conditions of its origin and development, to analyze the role of the state in its formation.

Paper main body. The formation of an innovative society is a long and complicated process, supported by the following factors:

1. consistent and long-term innovation policy of the state, with well-defined goals and objectives;
2. rational use of existing innovative potential as a foundation for implementing innovation policy and the formation of an innovative society;
3. strengthening cooperation between research, education and production sectors;
4. targeted support of the most important areas of research and development;
5. commercialization of innovations;
6. attraction of foreign investments of transnational corporations;
7. continuous study and implementation of best international experience in the innovative development of the economy of society as a whole

As the experience of industrialized countries shows, the formation of an innovative society starts with the formation of a national innovation system geared towards obtaining and using new scientific knowledge, promoting the development of advanced technologies, research and development, and improving the quality of human capital. The Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) defines an innovation system as a set of private and public sector institutions that individually and in collaboration provides the development and dissemination of new technologies

Innovative systems are diverse. Summarizing the points of view in the scientific literature, one should highlight the innovative systems that exist at the macro, meso, micro, and local levels. At the macro level, we are talking about the global innovation system,

international and transnational systems that are its components, as well as the national innovation system (NIS). On the meso-regional highlight regional innovation systems, at the micro-level – industry (cluster) innovation systems, and at the local level – the innovation system of a particular enterprise.

National innovation systems of individual countries differ significantly from one another, which is manifested in the choice of priorities and objectives of innovation development, mechanisms of interaction between the private and public sectors, the importance of large and small businesses, the ratio of fundamental and applied research and development, the dynamics of development and the sectoral structure of innovation activity. Accordingly, in the world practice, several basic models of national innovation systems are distinguished: the European-American, Japanese, South-East Asian and alternative innovation system.

As the world experience shows, the main role of the state in the formation of national innovation systems is to stimulate the activity of the entrepreneurial sector in the development of innovative products and the financing of innovation activities.

Conclusions of the research. *The most important direction of stimulation of innovative processes abroad is to provide tax privileges to scientific organizations, as well as enterprises and investors. This allows the state to stimulate innovation activity in priority sectors, to influence not only the structure and number of scientific organizations, but also the structure of production.*

Keywords: *innovation, innovative development, innovative society, innovation policy, national innovation system.*

